

**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TEZ ÖNERİSİ
HAZIRLAMA KILAVUZU**

**ANTALYA
2013**

TEZ ÖNERİSİ HAZIRLAMA KURALLARI

Tezin Başlığı

Tez başlığı, yapılacak çalışmanın içeriğini açıkça yansıtmalı; ilgili veri tabanında taramaya uygun anahtar sözcükleri içermelidir. Çok uzun, anlaşılması güç genel adlardan kaçınılmalıdır. Tezin başlığı gereksiz sözcüklerden arındırılmalı, 20 sözcüğü geçmemeye özen gösterilmeli ve ilke olarak Türkçe sözcüklerle yapılandırılmalıdır. Örneğin “*Etkin Öğrenme Uygulamalarının Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi Üzerine Bir Araştırma*” başlığı yerine altı çizili olarak belirtilen sözcükler kaldırılarak “*Etkin Öğrenme Uygulamalarının Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi*” olarak ifade edilen başlık benimsenmelidir. Ayrıca, araştırmanın amaçları bakımından gerekli görülüyor ise, başlıkta araştırmanın kapsadığı küme, bölge ya da kurum konusunda da bilgi verilmesi tercih edilebilir.

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problemi tartışılarak tanımlanır, amaçları oluşturulur, önemi belirtilir, sınırlılıkları ortaya konur ve önemli kavramlar işlevsel olarak açıklanır.

Problem

Bu başlık altında araştırmanın problemi genelden özele aşağıdaki aşamalar içinde tartışılır ve mümkünse ayrı alt başlık yapılmaksızın bu aşamaları içerecek bir bütün içinde verilmesi beklenir:

- Araştırmanın Kuramsal Temeli
- Araştırma Konusunun Özgeçmişi (Ardalan)
- Araştırmanın Ele Aldığı Bağlam / Eğitim Ortamı
- Problem İfadesi

Araştırmanın kuramsal temelinde, araştırmanın dayandığı kuramsal çerçeve, varsa konuya ilişkin kuramlar ve modeller ile ilgili alanyazın açıklanır. Kuramsal çerçevenin çok kapsamlı olduğu ve konu gereği önemli olduğu çalışmalarda kuramsal çerçeve ayrı bölüm halinde de ele alınabilir. Araştırma konusunun özgeçmişini (“ardalan”ı), konuya ilişkin geçmişten bugüne yapılan araştırmaya dayalı ya da kuramsal nitelikte yapılan çalışmaların ortaya konulduğu kısımdır.

Problemin tanıtılması ve ardalanının incelenmesinden sonra araştırmacının problemin çözülmesine ilişkin yaklaşımlarını açıklamaya geçilebilir. Geçiş aşamasında araştırmanın ele aldığı ve açıklamaya, bilgi toplamaya yöneleceği temel sorunun, konunun belirtildiği problem ifadesi yer alır. Problem ifadesi, araştırmanın değişkenlerini, evrenini içermeli, konunun araştırılabilirliğini göstermelidir. Soru cümlesi değil, düz cümle ile kurgulanmalıdır.

Örnek Problem İfadesi

Araştırmanın problemini, Antalya ilindeki ilköğretim okullarında karşılaşılan şiddetin öğrenciler üzerindeki etkisi oluşturmaktadır.

Amaç

Amaç, araştırma probleminin somut bir biçimde değişkenleri belirlenerek ifade edilmesidir. Tezin amacı, ele alınan konuda nelerin araştırıldığını açıklar. Başka bir deyişle, araştırma sonunda elde edilecek sonuçlarla neyin hedeflendiğini belirtir. Araştırmada amaç, **genel amaç** ve gereksinim duyulan verilerin hangi değişkenlerden toplanacağını gösteren **ayrıntılı (işlevsel) alt amaçlar** şeklinde ifade edilmelidir. Alt amaçlar araştırmacının yanıtını aradığı soru cümleleri ya da sınamayı amaçladığı denenceler (hipotezler) biçiminde oluşturulabilir. Araştırma soruları, tek bir değişkenle ilgili olabileceği gibi birden fazla değişkeni de kapsayabilir.

Tarama türü çalışmalarda, değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlarken daha çok soru cümleleri, deneysel çalışmalarda ise, denenceler kullanılmaktadır.

Örneğin, araştırmanın genel amacı, “Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik meslek derslerindeki başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir” şeklinde yazılabilir.

Bu durumda araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmak istenebilir:

1. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hangi yöndedir?
2. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik uygulamaları dersindeki başarıları arasında anlamlı (manidar) bir ilişki var mıdır?
3. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları;
 - a) Cinsiyete,
 - b) Bölüme ve
 - c) Mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Cinsiyet faktörü dikkate alındığında aynı genel amaca yönelik bir denence, çift yönlü ve tek yönlü olarak şu şekilde yazılabilir:

“Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır” ya da “Erkek ve kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark vardır” (çift yönlü bir araştırma denencesi).

“Kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha olumludur” (tek yönlü bir araştırma denencesi).

Örnek araştırma denenceleri:

İstatistik dersini bilgisayar destekli alanların başarısı, bu dersi geleneksel yöntemle işleyen deneklerin istatistik ders başarısından daha yüksektir.

Örnek araştırma soruları:

Ders konularını sık ve kısa sürelerle tekrarlayarak çalışma ile aralıklı ve uzun sürelerle tekrarlayarak çalışma, ders başarısında anlamlı bir farklılığa yol açmakta mıdır?

Kızlar ile erkeklerin sanata yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki deneklerin matematik kaygıları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Lise öğrencilerinin öğretmen-öğrenci iletişimine ilişkin görüşleri nelerdir?

İlköğretim müfettişleri ve öğretmenlerin görüşlerine göre ders denetiminin sorunları nelerdir?

Önem

Önem kısmında toplanan bilgilerin hangi sorunların çözümünde ve nasıl kullanılacağı açıklanmaya çalışılır. Neden başka bir konunun değil de bu konunun seçildiği gerekçeleri ile belirtilir. Yapılacak olan araştırma, uygulama ya da kurama katkısı bakımından açıklanır.

Varsayımlar

Varsayımlar –sayılılar (assumption) kanıtlanmasına gerek duyulmadan doğru olarak kabul edilen önermelerdir. Kısaca “denenmeyen yargılardır” denilebilir. Denence ile varsayım genelde karıştırılmaktadır. Denence sınanır, test edilir.

Oysa varsayımlar baştan doğru kabul edilir ve sınanmazlar. Araştırma sonuçlarının geçerliği, bu yargıların doğruluğuna bağlıdır.

Varsayımlar varolduğu kabul edilen durumları belirtmektedir. Bu nedenle çok iyi düşünülerek oluşturulmalıdır. Varsayımlar araştırmanın yöntemine ya da problemine ilişkin olabilir, düz cümle ve geniş zaman kipi ile ifade edilirler. Varsayımlar, araştırmanın tipine göre betimleyici ya da açıklayıcı olarak kurulabilir. Varsayımların mantıklı ve anlaşılır olması gerekir.

Araştırmada varsayımların bulunması gerekliliği olmadığı gibi, bunların gereksiz yere çoğaltılması da uygun değildir. Varsayımların çalışılan araştırmanın kuramsal temeliyle tutarlı olması gerekmektedir.

Farklı retim yöntemlerinin matematik ders başarısı üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada, “yansız olarak belirlenen deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin zeka düzeyleri bakımından farklı olmadığı” kabul edilebilir.

Matematik başarısının cinsiyete bağlı olarak değişip değişmediğinin araştırıldığı bir çalışmada, “ğrencilerin matematik dersindeki başarı notları, matematik dersindeki başarıyı yansıtılmaktadır” şeklinde bir varsayımda bulunulabilir. Bu durumda araştırmacı, çalışmasının başında öğretmenlerin matematik dersinde verdikleri notların, öğrencilerin dersteki başarısını geçerli ve güvenilir olarak yansıtılmışını kabul eder ve bu yargısını kanıtlamaya çalışmaz. **Bununla birlikte, bir araştırmanın varsayımının, başka bir araştırmanın denencesi olabileceği de unutulmamalıdır.**

Sınırlılıklar

Araştırmada ele alınan problemin değişkenlerine ve yöntemine ilişkin bazı sınırlılıklar ortaya çıkabilir. Bu sınırlılıklar zaman, maliyet ve değişkenlerin kontrolüne bağlı sınırlılıklar şeklinde olabilir. Sınırlılıklar araştırmacının yapmak isteyip de çeşitli nedenlerle yapamadığı durumların gösterimidir.

Lise ğrencilerinin tutumlarının öğrenmeyi nasıl etkilediğinin incelendiği bir araştırmada, kişiliğin diğer öğeleriyle (uyum, kaygı vb.) ilgilenilmemesi bir sınırlılık olabilir.

Aynı alışma, evren bakımından “2011-2012 eğitim ğretim yılında Antalya ili merkez ilçelerinde bulunan resmi genel liselerde okuyan lise nc sınıf öğrencileriyle” sınırlı tutulabilir.

Tanımlar

Tanımlar, araştırmanın omurgası niteliğinde olan ve araştırma başlığında anahtar sözcüklerle ifadesini bulan terimlerle sınırlı olmalıdır. Buna göre, aynı alandaki araştırmacı ve uygulayıcılarda, yanlış anlamalara ve değişik yorumlara neden olabilecek ve araştırmada sık kullanılan terimlerin tanımlarının verilmesi uygundur.

Tanımlar, belli soyut kavramlara açıklık getirmek amacı ile, ikinci bir yorumu gerektirmeyecek şekilde açık seçik ve araştırmaya özgü olmalıdır. Bir kuramın geniş halk kitlelerince anlaşılabilmesini sağlamak için, teorik yapıların bu kitlelere iletilmesi, anlatılması gerekir. Bunun etkili bir biçimde yapılabilmesi, kullanılan terimlerin anlamlarının açıklanması ile mümkündür. Bu tür tanımlar, işlevsel ya da başka bir deyişle işevuruk (operasyonel) tanımlar olarak adlandırılır. İşlevsel tanım, kavramların gözlenebilir ve ölçülebilir özelliklerle tanıtılmasıdır, soyutun somuta indirgenmesidir. Aşağıda işlevsel tanımlara örnekler verilmiştir.

- *Matematik erişisi, öğrencilerin eğitim programı öncesindeki matematik başarı düzeyi ile program sonrasındaki matematik başarıları arasındaki farktır.*
- *İlköğretim okullaşma oranı, 6-14 yaş öğrenci sayısının bu yaş grubu nüfusuna bölünmesiyle elde edilen değerdir.*

Araştırma raporunda **kısaltmalar** kullanılıyor ise bunlar, istenirse, bir liste halinde açık isimleri ile birlikte “**tanımlar**” başlığından hemen sonra ayrı bir başlık altında gösterilebilir.

Yöntem

Araştırmanın yöntem kısmında; araştırmanın modeli, evren ve örneklem/ araştırma grubu, veri toplama araç ve teknikleri ile verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları yer alır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli (deseni), araştırma sorularına yanıt vermeyi ya da denencelerini test etmeyi güvence altına alan, verilerin araştırmanın amacına uygun ve ekonomik olarak toplanmasını ve çözümlenmesini sağlayan koşulların düzenlenmesidir. Araştırma önerisinde çalışmada kullanılacak model, bu başlık altında ayrıntılı ve gerekçeli olarak tartışılır. Seçilen araştırma konusuna bağlı olarak çalışılacak araştırma modeli değişebilmektedir.

Ayrıntılı bilgi için alanda yazılan kitap ve makalelere başvurulmalıdır.

Evren ve Örneklem / Araştırma Grubu

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. **Örneklem** ise, belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş, evreni temsil yeterli olan bir kümedir. Tanımlanan bir evrenden belli bir örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem seçmenin mümkün olmadığı çalışmalar da söz konusu olabilir. Bu durumda araştırmanın katılımcılarının ya da deneklerinin “Araştırma grubu” olarak tanımlanması daha doğru olacaktır. Araştırmacı, ekonomik, zaman ve kontrol güçlükleri gibi nedenlerle evrenin tümü yerine, evrenden yansız olarak seçilen örneklem üzerinde çalışmak isteyebilir. Evrenin tüm özelliklerini yansıtan bir örneklemin oluşturulması için kullanılacak örnekleme yönteminin (basit yansız örnekleme, tabakalı örnekleme, küme örnekleme vb.) ve öngörülen ya da hesaplanan örneklem büyüklüğünün araştırma önerisinde **ayrıntılı** olarak açıklanması gerekmektedir.

Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu kısımda araştırmada ihtiyaç duyulan veriler çeşitli kaynaklardan, çeşitli araç ve tekniklerle elde edilebilir. Bunlardan hangisinin seçileceği, araştırmanın amacına, verilerin özelliğine, veri kaynağının durumuna ve araştırmacının imkanlarına bağlıdır. Veriler anket, çeşitli performans ve psikolojik testler uygulanarak toplanacağı gibi, görüşme ve gözlem yapılarak ya da çeşitli ortamlarda korunan dosya kayıtları veya bilgisayar ortamında saklanan bilgilerin incelenmesiyle de elde edilebilir.

Araştırmada kullanılacak araçlar, araştırmanın amacına göre geliştirilir ya da daha önce kullanılmış araçlar varsa, bunlar kullanılabilir. Eğer hazır bir araç kullanılacaksa, bu aracın geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ve sonuçlarına, puanlamasına, aracın uygulanma biçimine ilişkin açıklamalara yer verilir.

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak kullanılabilen hazır bir araç bulunmuyorsa, geliştirilmesi veya uyarlanması gerekiyorsa, araç ile ilgili olarak yapılması planlanan geliştirme/uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin açıklamalar **ayrıntılı** olarak verilmelidir.

Verilerin Toplanması

Araştırma problemi doğrultusunda seçilen araştırma modeli çerçevesinde ilgili verilerin toplanması, araç/teknikleri uygulanması ile ilgili tüm adımlar ayrıntılı olarak bu kısımda açıklanmalıdır. Bu kısımda verilecek bilgilerin aktarılmasındaki genel ilke, **“verilerin toplanması sürecinde izlenen her adım bir başka araştırmacının bu veya benzeri bir araştırmayı aynen tekrarlamasını sağlayacak açıklıkta olmalıdır”** ilkesidir.

Ayrıca veri toplama sürecinde, işlemlerin araştırma etik kurallarına uygun olarak yürümesini sağlayıcı ne tür önlemlerin alınacağı/alındığı da açıklanmalıdır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin nasıl analiz edileceği, hangi analiz tekniklerinin ve neden kullanılacağı, bu analizlerin mekanik mi yoksa bilgisayar ortamında mı yapılacağı, bilgisayar ortamında yapılacaksa hangi programların kullanılacağı ve sürüm numarası vb. bilgilerine yer verilir. Ayrıca verilerin analizinde kullanılacak istatistiksel tekniklerin neden tercih edildiklerine ilişkin gerekçeler kaynaklara dayalı olarak açıklanmalıdır. Örneğin, “cinsiyet ile öğrenim görülen bölüm arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, bu iki değişkenin süreksiz ve kategorik olması nedeniyle kay-kare tekniğinin kullanılacağı” açıklanmalıdır.

Çalışma Takvimi

Araştırmanın önemli aşamalarının (literatür tarama, veri toplama aracının geliştirilmesi, ölçme araç/araçlarının uygulanması, verilerin analiz edilmesi, raporun yazılması) yaklaşık ne kadar zaman alacağına ilişkin olarak hazırlanan takvimdir. Planda her bir etkinlik için tahmini başlangıç ve bitiş tarihleri belirtilir. Süreler haftalık ya da aylık olarak gösterilebilir.

Kaynakça

Araştırmada yararlanılan ve metin içinde atıfta bulunulan tüm kaynaklar kaynakça bölümünde yer almalıdır. Ayrıca kaynakçada yer alan tüm kaynaklara, metin içinde atıfta bulunulmuş olmalıdır.

Metin içinde ve kaynaklar kısmında kaynak gösterme ilkelerinde, genel olarak Amerikan Psikologlar Derneği'nin (American Psychological Association-APA) yayım kılavuzunun güncel sürümü temel alınmakla birlikte; kaynakların gösterilmesine ilişkin ilkelerde, özel adların yazılması ve nokta iminin kullanılmasında Türkçe'nin genel kurallarına uyulmalıdır. Kaynak gösterimine ilişkin ayrıntılı ilkeler kılavuzun ikinci bölümünde örneklendirilmiştir.

Ekler

Bu kısımda, rapor içerisinde yer verilemeyen çizelgeler, belgeler, çalışmada kullanılacak anketler, ölçekler, uygulama için alınan izinler vb. bilgilere yer verilir. Öte yandan herkesin erişimine açık olmayan, gizliliği olan bazı psikolojik testlerin ekler kısmına konulmaması uygundur. Ayrıca bir başkası tarafından geliştirilen ölçme araçlarının kullanılması durumunda izin yazısının da eklerde verilmesi gerekmektedir.